

IV

(Tájékoztatók)

AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEITŐL, SZERVEITŐL, HIVATALAITÓL ÉS
ÜGYNÖKSÉGEITŐL SZÁRMAZÓ TÁJÉKOZTATÁSOK

EURÓPAI PARLAMENT

TANÁCS

EURÓPAI BIZOTTSÁG

A szociális jogok európai pillérének kihirdetéséről szóló intézményközi nyilatkozat

(2017/C 428/09)

Az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Bizottság ünnepélyesen kihirdeti az alábbi szöveget a szociális jogok európai pilléréként

A SZOCIÁLIS JOGOK EURÓPAI PILLÉRE

Preambulum

- (1) Az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikke értelmében az Unió célja többek között népei jóllétének előmozdítása, valamint az, hogy Európa fenntartható fejlődéséért munkálkodjon, amely olyan kiegyensúlyozott gazdasági növekedésen, árstabilitáson és magas versenyképességű, teljes foglalkoztatottságot és társadalmi haladást célul kitűző szociális piacgazdaságon alapul, amely a környezet minőségének magas fokú védelmével és javításával párosul. Az Unió küzd a társadalmi kirekesztés és megkülönböztetés ellen, előmozdítja a társadalmi igazságosságot és védelmet, a nők és férfiak közötti egyenlőséget, a generációk közötti szolidaritást és a gyermekek jogainak védelemét.
- (2) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 9. cikke értelmében politikai és tevékenységei meghatározása és végrehajtása során az Unió figyelembe veszi a foglalkoztatás magas szintjének előmozdítására, a megfelelő szociális védelem biztosítására, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre, valamint az oktatás, a képzés és az emberi egészség védelmének magas szintjére vonatkozó követelményeket.
- (3) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 151. cikke kimondja, hogy az alapvető szociális jogokat, többek között az 1961. október 18-án Torinóban aláírt Európai Szociális Chartában, valamint a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló 1989. évi Közösségi chartában meghatározott jogokat szem előtt tartva, az Unió és a tagállamok célkitűzése a foglalkoztatás elősegítése, az élet- és munkakörülmények javítása – lehetővé téve ezáltal a fejlődési folyamat fenntartása mellett ezek összehangolását –, a megfelelő szociális védelem, a szociális partnerek közötti párbeszéd és az emberi erőforrások fejlesztésének elősegítése a tartósan magas foglalkoztatás és a kirekesztés elleni küzdelem érdekében.
- (4) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 152. cikke kimondja, hogy az Unió az egyes nemzeti rendszerek különbözőségeinek figyelembevételével elismeri és támogatja a szociális partnerek uniós szintű szerepvállalását; önállóságuk tiszteletben tartása mellett elősegíti a szociális partnerek közötti párbeszédet.
- (5) Az Európai Unió Alapjogi Chartája, amelyet először az Európai Tanács 2000. december 7-i nizzai ülésén hirdettek ki, számos olyan alapvető elvet védelmez és mozdít elő, amelyek nélkülözhetetlen elemei az európai szociális modellnek. A Charta rendelkezéseinek címzettjei – a szubszidiaritás elvének megfelelő figyelembevételével – az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre.
- (6) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés rendelkezéseket tartalmaz többek között a munkavállalók szabad mozgására (45–48. cikk), a letelepedési jogra (49–55. cikk), a szociálpolitikára (151–161. cikk), a szociális partnerek közötti párbeszéd előmozdítására (154. cikk), egyebek között az uniós szinten megkötött és végrehajtott megállapodásokra (155. cikk), a férfiak és nők egyenlő munkáért történő egyenlő díjazására (157. cikk), a minőségi oktatás és szakképzés fejlesztéséhez való hozzájárulásra (165. és 166. cikk), az egészségügy terén a nemzeti politikákat

kiegészítő uniós fellépésre (168. cikk), a gazdasági, társadalmi és területi kohézióra (174–178. cikk), a gazdaságpolitikákra vonatkozó átfogó iránymutatások kidolgozására és azok végrehajtásának felügyeletére (121. cikk), a foglalkoztatási iránymutatások kidolgozására és azok végrehajtásának felügyeletére (148. cikk), valamint általánosabban a jogszabályok közelítésére (114–117. cikk) vonatkozóan.

- (7) Az Európai Parlament a szociális jogok olyan szilárd európai pillérének létrehozására szólított fel, amelynek meg kell erősítenie a szociális jogokat, és pozitív hatást kell gyakorolnia az emberek életére rövid és középtávon, valamint lehetővé kell tennie az európai integráció támogatását a 21. században. ⁽¹⁾ 27 tagállam vezetői hangsúlyozták, hogy a gazdasági és társadalmi bizonytalanság kérdését prioritásként kell kezelni, és mindenki számára ígéretes gazdasági jövőképet kell teremteni, meg kell őrizni életformánkat, és jobb lehetőségeket kell biztosítani a fiatalok számára ⁽²⁾. 27 tagállam vezetői, valamint az Európai Tanács, az Európai Parlament és az Európai Bizottság a római programban elkötelezték magukat a szociális Európa kialakítása mellett. E kötelezettségvállalás a következő alapelveken nyugszik: a fenntartható fejlődés, valamint a gazdasági és társadalmi fejlődés, a kohézió és a konvergencia előmozdítása, megőrizve ugyanakkor a belső piac integritását; az egyes nemzeti rendszerek különbözőségeinek és a szociális partnerek kulcsszerepének figyelembevételével működő Unió; a nők és a férfiak egyenlőségét előmozdító, valamint mindenki számára jogokat és egyenlő esélyeket biztosító Unió; olyan Unió, amely felveszi a küzdelmet a munkanélküliséggel, a diszkriminációval, a társadalmi kirekesztődéssel és a szegénységgel; olyan Unió, ahol a fiatalok a lehető legjobb oktatásban és képzésben részesülnek és a kontinensen bárhol tanulhatnak és vállalhatnak munkát; kulturális örökségünket megőrző és a kultúrák sokféleségét előmozdító Unió. ⁽³⁾ A szociális partnerek elkötelezték magukat amellett, hogy továbbra is hozzájárulnak a munkavállalók és a vállalkozások szempontjából eredményesen működő Európa megteremtéséhez. ⁽⁴⁾
- (8) Az európai egységes piac megvalósítását az elmúlt évtizedekben olyan robusztus szociális vívmányok kidolgozása kísérte, amelyek előrelépést jelentenek a mozgás szabadsága, az élet- és munkakörülmények, a nők és férfiak közötti egyenlőség, a munkahelyi egészségvédelem és biztonság, a szociális védelem, valamint az oktatás és képzés terén. Az euro bevezetése stabil közös valutát biztosított az Unió számára, amelyet 19 tagállam 340 millió polgára használ, és amely segíti mindennapi életüket és védi őket a pénzügyi instabilitás ellen. Az Unió jelentős mértékben bővült is, ami javította a gazdasági lehetőségeket, és elősegítette a társadalmi fejlődést az egész kontinensen.
- (9) A munkaerőpiacokon és a társadalmakban gyors fejlődés megy végbe, a globalizációból, a digitális forradalomból, az új munkavégzési módokból, valamint a szociális és demográfiai változásokból pedig új lehetőségek és új kihívások adódnak. A jelentős egyenlőtlenségek, a tartós munkanélküliség, az ifjúsági munkanélküliség vagy a nemzedékek közötti szolidaritással kapcsolatos kihívások, gyakran nagyon hasonlóak a különböző tagállamokban, bár a mértékük különböző.
- (10) Európa a pénzügyi és gazdasági válság leküzdésére irányuló egyértelmű szándékáról tett tanúbizonyságot, és a határozott fellépés eredményeként az uniós gazdaság mára stabilabb, a foglalkoztatás szintje soha nem látott mértékű, a munkanélküliség pedig folyamatosan csökken. A válság társadalmi következményei azonban – az ifjúsági munkanélküliségtől és a tartós munkanélküliségtől a szegénység kockázatáig – mélyrehatóak, és ezek kezelése továbbra is sürgős prioritás marad.
- (11) Az Európa előtt álló foglalkoztatási és szociális kihívások nagy része a viszonylag szerény növekedés eredménye, ami a foglalkoztatásban való részvétel és a termelékenység kiaknázatlan lehetőségeiben gyökerezik. A gazdasági és társadalmi fejlődés szorosan összefügg, és a szociális jogok európai pillére létrehozásának azon nagyobb ívű erőfeszítéseket kell támogatnia, amelyek egy inkluzívabb és fenntarthatóbb növekedési modell felépítését célozzák Európa versenyképességének javítása, valamint a beruházások, a munkahelyteremtés és a társadalmi kohézió erősítése révén..
- (12) A szociális jogok európai pillérének célja, hogy iránymutatást nyújtson egyrészt ahhoz, hogy a közvetlenül az emberek alapvető szükségleteinek kielégítésével kapcsolatos jelenlegi és jövőbeli problémák megoldása hatékony foglalkoztatási és szociális eredmények eléréséhez vezessen, másrészt a szociális jogok törvénybe iktatásához és végrehajtásához.
- (13) A reziliencia fokozása és a gazdasági és monetáris unió elmélyítése érdekében különösen fontos a foglalkoztatás és a szociális teljesítmény előtérbe helyezése. Ezért a szociális jogok európai pillére elsősorban az euróóvezet számára jött létre, ám annak minden tagállam a címzettje.
- (14) A szociális jogok európai pillére a XXI. századi Európa méltányosan és jól működő munkaerőpiacához és szociális jóléti rendszereihez elengedhetetlen elveket és jogokat tartalmazza. Megerősíti az uniós vívmányokban már szereplő jogok egy részét. Olyan új elveket határoz meg, amelyek a társadalmi, technológiai és gazdasági fejleményekből eredő kihívások megoldására irányulnak. Ezen elvek és jogok jogi úton történő érvényesíthetőségéhez elsőként a megfelelő szinteken erre vonatkozó intézkedéseket vagy jogszabályokat kell elfogadni.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament 2017. január 19-i állásfoglalása a szociális jogok európai pilléréről (2016/2095 (INI)).

⁽²⁾ A 2016. szeptember 16-i pozsonyi nyilatkozat.

⁽³⁾ A 2017. március 25-i Római Nyilatkozat.

⁽⁴⁾ A szociális partnerek 2017. március 24-i együttes nyilatkozata.

- (15) A szociális jogok európai pillérében rögzített elvek az uniós polgárokra és az Unióban jogszerűen tartózkodó nem uniós állampolgárokra vonatkoznak. Amennyiben egy alapelv a munkavállalókra vonatkozik, az minden foglalkoztatott személyt érint, függetlenül foglalkoztatási jogállásától, a foglalkoztatás módjától és időtartamától.
- (16) A szociális jogok európai pillére nem akadályozhatja meg a tagállamokat vagy szociális partnereiket abban, hogy ambiciózusabb szociális normákat állapítsanak meg. A szociális jogok európai pillérében semmi nem értelmezhető úgy, hogy az az uniós jogban vagy a nemzetközi jogban, valamint az Unió vagy a tagállamok által aláírt nemzetközi megállapodásokban, köztük az 1961. október 18-án Torinóban aláírt Európai Szociális Chartában, valamint a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet vonatkozó egyezményeiben és ajánlásaiban elismert jogokat és elveket – saját alkalmazási területükön – korlátozza vagy sérti.
- (17) A szociális jogok európai pillérének megvalósítása közös politikai elkötelezettséget és felelősségvállalást kíván. A szociális jogok európai pillére által meghatározott elveket és jogokat mind uniós, mind tagállami szinten az adott hatáskörökön belül, a különböző társadalmi-gazdasági környezetek és a nemzeti rendszerek különbözőségének, többek között a szociális partnerek szerepének figyelembevételével, valamint a szubszidiaritás és az arányosság elvével összhangban kell végrehajtani.
- (18) Uniós szinten a szociális jogok európai pillére nem jelenti az Unióra a Szerződések által ruházott hatáskörök és feladatok kiterjesztését: azt e hatáskörök korlátain belül kell végrehajtani.
- (19) A szociális jogok európai pillére tiszteletben tartja az európai népek kultúráinak és hagyományainak sokféleségét, valamint a tagállamok nemzeti identitását és nemzeti, regionális és helyi közigazgatási szervezetét. A szociális jogok európai pillérének létrehozása nem érintheti a tagállamok azon jogát, hogy szociális biztonsági rendszerük alapelveit meghatározzák és államháztartásaikat kezeljék, és nem érinthetik jelentősen e rendszerek pénzügyi egyensúlyát.
- (20) A szociális párbeszéd központi szerepet tölt be a szociális jogok megerősítésében, valamint a fenntartható és inkluzív növekedés fokozásában. A szociális partnerek minden szinten alapvető szerepet játszanak a szociális jogok európai pillérének megvalósításában, a megállapodások tárgyalására és megkötésére vonatkozó autonómiájuk és a kollektív tárgyaláshoz és fellépéshez való joguk tiszteletben tartása mellett.

A szociális jogok európai pillére

I. FEJEZET

ESÉLYEGYENLŐSÉG ÉS MUNKAVÁLLALÁSI JOG

1. Oktatás, képzés és egész életen át tartó tanulás

Mindenkinek joga van a minőségi és befogadó oktatáshoz, képzéshez és egész életen át tartó tanulásához annak érdekében, hogy olyan készségeket tartson, illetve szerezzen meg, amelyek lehetővé teszik számára, hogy teljes mértékben részt vehessen a társadalomban és sikeresen alkalmazkodjon a munkaerőpiaci változásokhoz.

2. Nemek közötti egyenlőség

- a) A nőkkel és a férfiakkal szembeni egyenlő bánásmódot és az esélyegyenlőséget valamennyi területen biztosítani kell, többek között a munkaerőpiaci részvétel, valamint a foglalkoztatás feltételeinek és a szakmai előmenetelnek a vonatkozásában.
- b) A nők és a férfiak egyenlő értékű munkáért egyenlő díjazásra jogosultak.

3. Esélyegyenlőség

A nemtől, faji vagy etnikai származástól, vallástól vagy meggyőződéstől, fogyatékoságtól, kortól vagy szexuális irányultságtól függetlenül mindenkinek joga van az egyenlő bánásmódhoz és az egyenlő lehetőségekhez a foglalkoztatás, a szociális védelem és az oktatás terén, valamint a nyilvánosság számára elérhető áruk és szolgáltatások igénybevételéhez. Az alulreprezentált csoportok egyenlő lehetőségeit támogatni kell.

4. A foglalkoztatás aktív támogatása

- a) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy időben személyre szabott segítséget kapjon munkavállalási vagy önfoglalkoztatási kilátásainak javításához. Ide tartozik az álláskeresőkhöz, a képzéshez és az átképzéshez nyújtott támogatás igénybevételének joga is. Mindenkit megillet a szociális védelemre és a képzésre való jogosultság a pályamódosítás során.
- b) A fiataloknak a munkanélkülivé válásukat vagy az oktatásból való kilépésüket követő 4 hónapon belül joguk van további oktatáshoz, tanulószerveződéses gyakorlati képzéshez, szakmai gyakorlathoz vagy méltányos állásajánlathoz.
- c) A munkanélkülieknek joguk van a személyre szabott, folyamatos és következetes támogatáshoz. A tartósan munkanélküli személyeknek legkésőbb a munkanélküliség 18. hónapjában joguk van egy személyre szabott, részletes értékeléshez.

II. FEJEZET

TISZTESSÉGES MUNKAFELTÉTELEK

5. **Biztonságos és rugalmas foglalkoztatás**

- a) A munkaviszony jellegétől és időtartamától függetlenül a munkavállalóknak joguk van a tisztességes és egyenlő bánásmódhoz a munkafeltételek, a szociális védelemben való részesülés és a képzéshez való részvétel tekintetében. Támogatni kell a határozatlan időre szóló foglalkoztatási formákra való áttérést.
- b) A jogszabályokkal és a kollektív szerződésekkel összhangban biztosítani kell a munkaadók számára a szükséges rugalmasságot ahhoz, hogy gyorsan alkalmazkodni tudjanak a gazdasági környezet változásaihoz.
- c) Támogatni kell a munka innovatív, minőségi munkakörülményeket biztosító formáit. Ösztönözni kell a vállalkozói tevékenységet és az önfoglalkoztatást. Meg kell könnyíteni a foglalkozási mobilitást.
- d) Meg kell előzni a bizonytalan munkakörülményekhez vezető munkaviszonyokat, többek között az atipikus szerződésekkel való visszaélés tilalma révén. Minden próbaidőnek észszerű időtartamra kell szólnia.

6. **Bérek**

- a) A munkavállalóknak joguk van a tisztességes megélhetést biztosító, méltányos bérekhez.
- b) Megfelelő minimálbéreket kell meghatározni, amelyek a nemzeti gazdasági és szociális feltételek mellett biztosítják a munkavállaló és családja szükségleteinek kielégítését, biztosítva mindamelllett a foglalkoztatáshoz jutást és a munkakeresés ösztönzését. Meg kell akadályozni a dolgozói szegénységet.
- c) A béreket a nemzeti gyakorlatnak megfelelően átlátható és kiszámítható módon kell megállapítani, tiszteletben tartva a szociális partnerek autonómiáját.

7. **Tájékoztatás a munkaviszony feltételeiről és védelem elbocsátás esetén**

- a) A munkavállalóknak joguk van a munkaviszony megkezdésekor írásban tájékoztatást kapni a munkaviszonyból eredő jogaikról és kötelezettségeikről, beleértve a próbaidő alatti időszakot is.
- b) Az elbocsátást megelőzően a munkavállalókat tájékoztatni kell az indokokról, és észszerű felmondási időt kell biztosítani számukra. A munkavállalóknak joguk van a hatékony és pártatlan vitarendezéshez, valamint indokolatlan elbocsátás esetén a jogorvoslathoz, ideértve a megfelelő kártérítést is.

8. **Szociális párbeszéd és munkavállalói részvétel**

- a) A nemzeti gyakorlatoknak megfelelően konzultálni kell a szociális partnerekkel a gazdasági, foglalkoztatási és szociális politikák kialakításáról és végrehajtásáról. Arra kell őket ösztönözni, hogy – autonómiájuk és a kollektív fellépéshez való joguk tiszteletben tartása mellett – az őket érintő kérdésekben tárgyalásokat folytassanak és kollektív szerződéseket kössenek. A szociális partnerek közötti megállapodásokat adott esetben az Unió és tagállamai szintjén kell végrehajtani.
- b) A munkavállalóknak vagy képviselőiknek joguk van arra, hogy kellő időben tájékoztatást kapjanak és konzultáljanak velük az őket érintő kérdésekben, különösen a vállalkozások átruházásával, szerkezetátalakításával és egyesülésével, valamint a csoportos létszámcsökkentéssel kapcsolatban.
- c) Támogatni kell a szociális partnereknek a szociális párbeszéd előmozdítására irányuló kapacitásnövelését.

9. **A munka és a magánélet közötti egyensúly**

A szülőknek és a gondozási feladatokat ellátó személyeknek joguk van a megfelelő szabadsághoz, a rugalmas munkavégzéshez és a gondozási szolgáltatások igénybevételéhez. Gondozási feladataik ellátása érdekében a nőket és a férfiakat ugyanolyan külön szabadságok illetik meg, és ösztönözni kell őket arra, hogy azokat kiegyensúlyozott módon vegyék igénybe.

10. Egészséges, biztonságos és megfelelően kialakított munkakörnyezet és adatvédelem

- a) A munkavállalóknak joguk van a magas szintű munkahelyi egészségvédelemhez és biztonsághoz.
- b) A munkavállalóknak joguk van a szakmai szükségleteikhez igazított munkakörnyezethez, amely lehetővé teszi számukra a hosszabb munkaerőpiaci részvételt.
- c) A munkavállalóknak joguk van személyes adataik védelméhez a munkaviszony keretében.

III. FEJEZET

SZOCIÁLIS VÉDELEM ÉS TÁRSADALMI BEFOGADÁS**11. Gyermekgondozás és a gyermekek támogatása**

- a) A gyermekeknek joguk van a megfizethető, jó minőségű kisgyermekkorai neveléshez és gondozáshoz.
- b) A gyermekeknek joguk van a szegénység elleni védelemhez. A hátrányos helyzetű gyermekeknek joguk van az esélyegyenlőséget javító külön intézkedésekhez.

12. Szociális védelem

A munkaviszonyuk jellegétől és időtartamától függetlenül a munkavállalók, és hasonló feltételek mellett az önálló vállalkozók is jogosultak a megfelelő szociális védelemre.

13. Munkanélküli-járadék

A munkanélkülieknek joguk van ahhoz, hogy az állami foglalkoztatási szolgálatoktól a munkaerőpiacra történő (újbóli) beilleszkedéshez megfelelő aktivizálási támogatásban, valamint észszerű időtartamra szóló álláskeresési járadékokban részesüljenek, az általuk befizetett járulékokkal arányos mértékben és a nemzeti támogathatósági szabályokkal összhangban. Ezek a támogatások nem jelenthetnek visszatartó erőt a foglalkoztatásba való gyors visszatérés tekintetében.

14. Minimumjövedelem

Mindenkinek, aki nem rendelkezik elegendő forrással, joga van a megfelelő minimumjövedelmet garantáló juttatásokhoz, amely az élet minden szakaszában biztosítja a méltósággal élhető életet, valamint az ehhez szükséges termékek és szolgáltatások igénybevételének tényleges lehetőségét. Azon személyek esetében, akik képesek munkát vállalni, a minimumjövedelem-juttatásokat össze kell kapcsolni a munkaerőpiacra történő (újbóli) beilleszkedést ösztönző intézkedésekkel.

15. Időskori jövedelem és öregségi nyugdíjak

- a) A nyugdíjba vonult munkavállalók és önálló vállalkozók az általuk befizetett járulékokkal arányos, megfelelő jövedelmet biztosító nyugdíjra jogosultak. A nők és a férfiak számára egyenlő esélyeket kell biztosítani a nyugdíjjogosultság megszerzéséhez.
- b) Idős korban mindenkinek joga van a méltósággal élhető élethez szükséges erőforrásokhoz.

16. Egészségügyi ellátás

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy kellő időben megfizethető és jó minőségű megelőző és gyógyító egészségügyi ellátáshoz jusson.

17. A fogyatékossgal élő személyek társadalmi befogadása

A fogyatékossgal élő személyeknek joguk van olyan jövedelemtámogatásra, amely számukra méltósággal élhető életet, a munkaerőpiacon és a társadalomban való részvételüket lehetővé tevő szolgáltatásokat, valamint a szükségleteikhez igazított munkakörnyezetet biztosít.

18. Tartós ápolás-gondozás

Mindenkinek joga van a megfizethető, hosszú távú, minőségi ápolási-gondozási szolgáltatásokhoz, különösen az otthoni ápoláshoz és a közösségi alapú szolgáltatásokhoz.

19. Lakhatás és segítségnyújtás a hajléktalanok számára

- a) A rászorulóknak számára hozzáférést kell biztosítani a jó minőségű szociális lakásokhoz vagy lakhatási támogatáshoz.
- b) A kiszolgáltatott személyeknek joguk van a kényszer-kilakoltatással szembeni megfelelő segítségnyújtáshoz és védelemhez.
- c) A hajléktalanok számára megfelelő menedékhelyet és szolgáltatásokat kell biztosítani társadalmi befogadásuk előmozdítása érdekében.

20. Az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Mindenkinek joga van a jó minőségű alapvető szolgáltatásokhoz, többek között a vízellátáshoz, a szennyvízelvezetéshez, az energiához, a közlekedéshez, a pénzügyi szolgáltatásokhoz és a digitális távközléshez. A rászorulókat támogatni kell az ilyen szolgáltatásokhoz való hozzáférésben.
